

80 let Milana Šifrerja

Dr. Milan Šifrer v njegovem najljubšem okolju – na terenu – na strokovni ekskurziji Geomorfološkega društva Slovenije na Snežniku 6. septembra 2003.
(foto: Karel Natek)

Milana Šifrerja, Ločana po duši in srcu, je življenjska pot že zelo zgodaj zapletla v neutrudno iskanje vprašanj in odgovorov, med katerimi so bila skozi desetletja bolj ali manj na prvem mestu tista o spreminjanju zemeljskega površja, procesih, ki ga neprestano preoblikujejo pred našimi očmi, a ga večina v vsakdanjem hitenju ne opazi. Ko začne s krepkim glasom razlagati svoje poglede na razvoj zemeljskega površja, je treba samo slediti toku njegovih misli, pa polzijo mimo stoletja, tisočletja, milijoni let. Kot v filmu se pojavljajo ledene dobe, med katerimi se je naš gorski svet zavil v ledeni oklep, a že smo v mindelsko-riški medledeni dobi, ko je led izginil z naših gora, gorske reke pa so

na debelo zasipale naše kotline in dolinska dna. V naslednjem trenutku je tu nova ledena doba, saj so tisočletja v Milanovih mislih včasih dolga le nekaj bežnih trenutkov. Kot mlad raziskovalec začetnik sem z njim več kot trinajst let delal na Geografskem inštitutu Antona Melika ZRC SAZU, hodil z njim po terenu, našem skupnem najljubšem laboratoriju, in užival v njegovih živih podobah spreminjanja zemeljskega površja. Za mladega človeka je bilo včasih težko videti, kar so gledale Milanove misli, saj smo se kar naenkrat prestavili več milijonov let nazaj, vse do časov Panonskega morja v daljnem miocenu, ko so bile Alpe še nizko hribovje, ko je bilo pri nas toplejše podnebje, podobno kot v današnjih afriških savanah, in so površje preoblikovali povsem drugačni procesi; nekaj trenutkov pozneje pa smo bili že med koliščarji na močvirnem Ljubljanskem barju.

Milanovo popotovanje skozi čas se je začelo 24. oktobra 1928, v družini loškega trgovca Franca in njegove žene Marije, s katerima je, skupaj z bratoma in sestro, kot mlad fantič preživel nevarnosti 2. svetovne vojne. Kljub težkim povojnim časom mu je uspela uspešna znanstvena kariera, najprej prek realke na Vegovi v Ljubljani in nato s študijem geografije ter zgodovine na ljubljanski univerzi, kjer je diplomiral leta 1953. Imel je srečo,

da je na teh mladih poteh naletel na dva izjemna človeka: na prihodnjo soprogo Tatjano, s katero sta skupaj preživela skoraj 50 let, vzgojila troje otrok, ter na Antona Melika, učitelja in vzornika, ki ga je za vse življenje navdušil za znanstveno delo in spretno usmeril na področje geomorfologije, na katerem se je z leti razvil v vrhunskega strokovnjaka in z mnogimi poglobljenimi študijami zapustil neizbrisno sled v slovenski geomorfologiji. Se kot nadebudnega študenta je Melik poslal Milana s kolesom in nahrbtnikom raziskovat pleistocensko poledenitev na Pokljuki, eno najtežavnejših in najbolj nepreglednih poledenelih območij pri nas – očitno pravi izziv za pravega človeka, saj je za delo *Obseg zadnje poledenitve na Pokljuki* (1952) leta 1953 dobil študentsko Prešernovo nagrado. Tudi leto 1954 mu je bilo naklonjeno: dobil je delovno mesto asistenta na takratnem Geografskem inštitutu SAZU (sedanji Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU), ostal mu je zvest vse do upokojitve (1994).

Prvo desetletje znanstvenega dela je večinoma minilo v natančnem preučevanju sledov pleistocenskih poledenitev na slovenskih tleh, med drugim v Zgornjem Posočju (*Dolina Tolminke in Zalašče v pleistocenu*, 1955), na Snežniku (*Obseg pleistocenske poledenitve na Notranjskem Snežniku*, 1959) in v dolini Kamniške Bistrice, iz katere je leta 1960 tudi doktoriral na ljubljanski univerzi (*Porečje Kamniške Bistrice v pleistocenu*, 1961). V tem obdobju so ga pritegnila tudi snežišča v gorskem svetu (*Snežišča v Kamniških Alpah*, 1961) in takrat še precej obsežen Triglavski ledenik (*Nova geomorfološka dognanja na Triglavu. Triglavski ledenik v letih 1954–1962*, 1963), ki ga je potem dolga leta neurtudno spremljal ob njegovem počasnem izginjanju (*Nova dognanja na Triglavskem ledeniku in ledeniku pod Skuto*, 1976; *Triglavski ledenik v letih 1974–1985*, 1987).

Naslednja pomembna prelomnica je bil enoletni podoktorski študij v Nemčiji (1960–61), med katerim se je kot štipendist Humboldtovega sklada v Würzburgu (in na drugih nemških univerzah) iz prve roke seznanil z nastajajočo smerjo klimatske geomorfologije. Zlasti so ga pritegnile velike in hitre podnebne spremembe ob koncu pliocena in v pleistocenu oziroma njihovi odtisi v sedanjem reliefu. Poln novih idej je po povratku domov svoje preučevanje razširil iz območij nekdanje poledenitve, ki so bila v središču zanimanja že skoraj sto let, na veliko slabše poznano dogajanje v nepoledenelih hribovitih in gričevnatih delih Slovenije, od obal Jadranskega morja do Štajerske (*Nova geomorfološka dognanja v Koprskem Primorju*, 1965, *Kvartarni razvoj doline Rašice in Dobrega polja*, 1967, *Kvartarni razvoj Dobrav na Gorenjskem*, 1969, *Kvartarni razvoj Dravinjskih gor in bližnjega obrobja*, 1974, *Kvartarni razvoj Skofjeloškega hribovja*, 1983, *Nova dognanja o geomorfološkem razvoju Ljubljanskega barja*, 1984). Z neverjetno vztrajnostjo je na terenu zbiral dokaze za časovno razvrstitev rečnih teras, vršajev, moren in drugih reliefnih oblik, saj v tistem času še ni bilo, ali so bile nam nedosegljive metode absolutnega določanja starosti. Šele ob koncu 80. let so se začele te metode uporabljati tudi pri nas in njegovo veliko zadoščenje je bilo, da so z njimi potrdili njegovo časovno razvrstitev rečnih teras na Gorenjskem.

Iz obsežnega opusa znanstvenoraziskovalnega dela je treba izpostaviti še najmanj tri pomembna področja njegovega delovanja: kot eden od vodij dolgoletnega raziskovalnega projekta *Kvartarni sedimenti in njihova izraba na Slovenskem* je dal projektu izrazito klimatskogeomorfološko noto, uvedel je vrsto kvantitativnih metod preučevanja sedi-

mentov in temeljito preučil več ključnih območij, mdr. Dravsko polje (1959), Blejsko-Radovljiško kotlino (1960), dolino Soče med Tolminom in Ročinjem (1964), dolino Save med Zidanim Mostom in Dobovo (1969) ter Škofjeloško hribovje (1983).

Žal so desetine tehničnih študij iz tega projekta zaradi takratnih kriznih časov ostale v predalih, je pa iz njih pod njegovim vodstvom nastal še obsežnejši raziskovalni projekt *Preučevanje poplavnih območij na Slovenskem*. V njem so sodelovali skoraj vsi takratni geografi, več kot 30 objavljenih študij o večini poplavnih območij pa še danes pomeni enega največjih dosežkov slovenske geografije nasploh. Poleg vodenja projekta je Milan sam, ali skupaj s kolegi, podrobno preučil več poplavnih območij (*Geografske značilnosti poplavnega področja ob Pšati*, 1976, *Poplavna področja v porečju Dravinje*, 1978, *Geografske značilnosti poplavnih območij ob Krki pod Otočcem*, 1981).

Tretje pomembno področje delovanja so bile naravne nesreče ter njihovi učinki v pokrajini in na človeka; poleg preučevanja poplav se je ukvarjal predvsem z učinki hudih poletnih neurij (*Geografski učinki neurja med Konjicami in Krškim*, 1960, *Geografski učinki neurja med Peco in zgornjo Pako*, 1962, *Katastrofalni učinki neurij v severovzhodni Sloveniji avgusta 1980, 1981, Učinki viharja 9.-11. februarja 1984 v Sloveniji*, 1985) in z žledom (*Geografski učinki žleda v gozdovih okrog Idrije ter Postojne*, 1977).

Za dolgoletno znanstvenoraziskovalno in drugo strokovno delovanje, med drugim v Zvezi geografskih društev Slovenije ter uredniških odborih Geografskega vestnika in Geografskega zbornika, se mu je oddolžila tudi širša družbena skupnost, mdr. z jugoslovansko plaketo Civilne zaščite (1985), za dolgoletno preučevanje naravnih nesreč, in Redom dela z zlatim vencem (1988). Geografi smo se mu zahvalili in oddolžili z Melikovim priznanjem – najvišjim geografskim priznanjem za življenjsko delo in vrhunske znanstvene dosežke (1997).

Vsi prijatelji in nekdANJI sodelavci mu ob visoki obletnici želimo, da bi lahko še dolgo skrbno spremljal in se z enakim mladostnim žarom navduševal nad geomorfnim in vsem drugim dogajanjem okrog nas.